

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E.S. Quak	Datum	15 december 2017
Doorkiesnummer	030 – 28 63229	Ons kenmerk	4993645
E-mail	s.quak@utrecht.nl	Onderwerp	Armoedemonitor 2017 en voortgang onderdelen armoedeaanpak
Bijlage(n)	Armoedemonitor	Beleidsveld	Werk en inkomen

Uw kenmerk
Uw brief van

Geachte raadsleden,

De afgelopen jaren is de Utrechtse armoedeaanpak vernieuwd. In december 2015 is ‘Utrecht Inclusief, Vernieuwing van de Utrechtse armoedeaanpak 2016–2019’ vastgesteld in de raad, gevolgd door ‘Vervolg van de vernieuwing armoedeaanpak, armoederegelingen vanaf 2017’ op 8 december 2016. Hiermee is een beweging in gang gezet. In de armoedeaanpak staat het volgende doel centraal: *Iedere Utrechter kan, ondanks een laag inkomen, meedoen in de maatschappij en kinderen krijgen de kans hun talenten te ontwikkelen. Mensen kunnen zichzelf financieel redden en hebben daarmee grip op hun eigen leven.* Dit streven we continu na en dat vraagt ook om een continu proces, waarbij we elk jaar op basis van concrete resultaten, ontwikkelingen om ons heen en leerervaringen de volgende stap bepalen. We zetten het beleid niet voor vier jaar vast, maar spelen flexibel in op actuele ontwikkelingen en doen wat nodig is. Om te bepalen of we nog steeds op de goede weg zitten, is de Armoedemonitor 2017 een belangrijke bron van informatie.

We zien armoede als een breed begrip. Het gaat niet alleen om het hebben van weinig geld, maar het grijpt in op verschillende levensgebieden, zoals gezondheid en eenzaamheid. Voor de armoederegelingen hanteren we een inkomensgrens, namelijk tot 125% van het wettelijk sociaal minimum (WSM). Maar ook boven deze inkomensgrens zijn er mensen die niet goed rond kunnen komen en daarnaast zien we ook vaak schulden onder mensen met een hoger inkomen. Binnen de bredere armoedeaanpak richten we ons ook op deze groepen.

In deze brief informeren wij u over de uitkomsten van de armoedemonitor en maken we een vertaalslag van de uitkomsten naar de inzet binnen de armoedeaanpak. Hierbij zoomen we specifiek in op de inzet met betrekking tot voorlichting en werkende armen. Ook informeren wij u over de voortgang van verschillende andere onderdelen van de armoedeaanpak, te weten: effectiviteit armoedeaanpak meetbaar maken, het ondersteunen van mensen die een langdurig laag inkomen hebben, het Huishoudboekje, versterken en uitbouwen van het Utrechtse armoedenetwerk, second opinion binnen de bijzondere bijstand, voortgang van de wijkactiviteiten sport en cultuur voor kinderen in armoede en instroom in het revolverend fond voor jongvolwassenen met schulden.

Uitkomsten armoedemonitor 2017

Hierbij informeren wij u over de Armoedemonitor 2017. Doel van de armoedemonitor is meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van armoede en schuldenproblematiek in de stad, de omvang en kenmerken van de doelgroep en het gebruik en bereik van de armoederegelingen en de schuldhelpverlening. Een aantal conclusies uit de armoedemonitor zijn:

- Het aantal huishoudens met een laag inkomen is in Utrecht toegenomen, maar de groei vlakt wel af. In 2016 hadden naar schatting 25.200 huishoudens (18%) een inkomen tot 125% van het Wettelijk sociaal minimum (WSM). In 2010 waren dat 22.200 huishoudens (17,2%).
- De toename komt volledig door groei van het aantal huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau (101% van het WSM) en zit vooral bij huishoudens die langdurig een laag inkomen hebben.
- Het grootste deel van de minima is alleenstaand (63%) en van Nederlandse afkomst (53%). Meer dan helft woont in de wijken Overvecht, Noordwest en Zuidwest.
- 9.900 kinderen groeien op in een gezin met een inkomen tot 125% van het WSM. Vooral het aantal kinderen in huishouders met een inkomen tot 101% WSM is gestegen. Deze stijging is groter dan de groei van het totaal aantal kinderen in Utrecht ten gevolge van de groei van de stad. 70% van de kinderen die opgroeit in een gezin met een laag inkomen, heeft een niet westerse achtergrond.
- Bijna 1/3 van de huishoudens met een laag inkomen heeft inkomen uit werk, dat zijn er 7.700. Na een jarenlange toename, is het aantal werkende minima in de periode 2010– 2014 nagenoeg gelijk gebleven.
- Mensen die aangeven slecht te kunnen leven van hun inkomen ervaren vaker dat hun persoonlijk en maatschappelijk welbevinden afneemt, sociaal isolement toeneemt en dat ze minder mee kunnen doen.
- Het bereik van de armoederegelingen is hoog. Zo heeft 93% van de doelgroep een U-pas. Het gebruik van het budget op de U-pas is gestegen naar 80% onder kinderen en 31% onder volwassenen. Hier zijn nog verbeteringen mogelijk. Dat geldt ook voor het bereik van de collectieve zorgverzekering voor minima (63%) en kwijtschelding gemeentebelastingen (83%).
- De schuldenproblematiek en het bereik van mensen met schulden is lastig in beeld te brengen, omdat er geen precieze lokale cijfers zijn. De armoedemonitor laat daarmee een grof beeld zien. Wanneer we de geschatte omvang van de huishoudens met schulden afzetten tegen het aantal mensen dat wordt bereikt door de hulpverlening (gemeente en Stadsgeldbeheer), zien we dat we nog lang niet alle Utrechters met schulden bereiken.

Gevolgen voor inzet Utrechtse armoedeaanpak

De armoedemonitor geeft een scherper beeld van de omvang en karaktereigenschappen van de doelgroep. De uitkomsten bevestigen dat we met de armoedeaanpak de goede beweging hebben ingezet én er is ook nog veel te doen is. Relatief meer kinderen groeien op in een gezin met een laag inkomen. Met de ontwikkeling van het U-pas kindpakket en de extra inzet rond kinderen in armoede bevorderen we dat kinderen mee kunnen doen. De komende jaren ontwikkelen we deze inzet door. Met de aanpassing van de U-pas verordening spelen we in op de behoefte aan een breder aanbod binnen de U-pas. Daarmee verwachten we dat het gebruik verder zal stijgen, ook onder volwassenen. Er is extra aandacht voor armoede in de wijken Noordwest (vanuit de wijkraad) en Overvecht (binnen de versnellingsaanpak), dit sluit aan bij de cijfers aangezien een groot deel de minima in deze wijken woont.

De resultaten van de armoedemonitor geven geen aanleiding om de inzet van de Utrechtse armoederegelingen zelf aan te passen. Wel valt er winst te behalen bij het beter bereiken van de

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

doelgroep. De armoedemonitor laat duidelijk zien onder welke groepen de problematiek het grootst is en in welke wijken zij wonen. Onder het kopje 'Maak werk van voorlichting' gaan we hier verder op in.

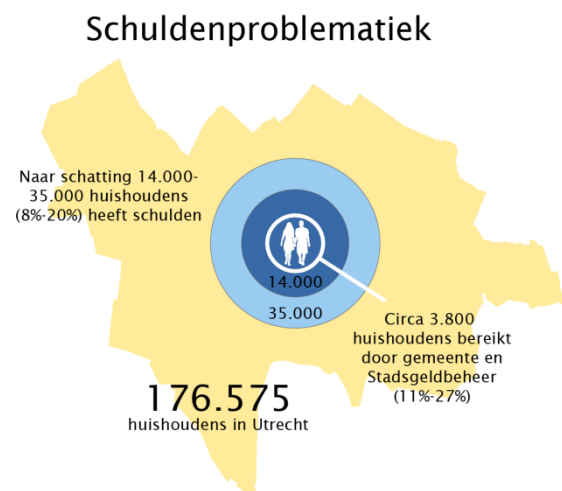
Opvallend in de cijfers is dat alleenstaanden met een laag inkomen in de Inwonersenquête vaker aangeven dat ze niet goed rond kunnen komen. Uit de cijfers blijkt niet wat de oorzaak daarvan is. Het beeld komt niet overeen met de uitkomsten uit de Minima effectrapportage (MER) van het Nibud uit 2016 (Raadsvoorstel kenmerk 16.506160). In 2018 laten we een nieuwe MER maken. Ook gaan we met ervaringsdeskundigen in gesprek over de oorzaken van het niet goed rond kunnen komen. Wanneer de uitkomsten daar aanleiding voor geven, komen we met een nieuwe voorstel rond de inzet van de armoederegelingen.

Opgave rond Schulden

Opvallend zijn de uitkomsten rond schuldenproblematiek. Hoewel we cijfermatig een beperkt beeld kunnen geven, lijkt er een fors verschil tussen de omvang van de doelgroep en het aantal huishoudens dat we bereiken. De cijfers geven voldoende urgentie om de inzet rond de aanpak van schulden verder te verstevigen. In de afgelopen jaren is fors ingezet op het voorkomen van schulden, eerder signaleren van betalingsachterstanden en ondersteunen van mensen met schulden. We maken hiermee een beweging naar voren. De afgelopen jaren zijn we gestart met een pilot vroegsignalering van betalingsachterstanden, er is inzet op ondersteuning bij levensgebeurtenissen, de toegang van schulddienstverlening is gekanteld (toegang bij de buurtteams in de wijk en specialistische kennis werk en inkomen direct aan tafel), de citydeal Inclusieve stad is in volle gang en er is een fonds opgezet voor jongvolwassenen met schulden. We zien dat het aantal mensen dat gebruik maakt van de schulddienstverlening toeneemt en dat de complexiteit van de problematiek toeneemt. We zetten deze inzet voort en tegelijk zien we dat we er nog niet zijn. Schulden hebben is "armoede in het kwadraat". Veel mensen komen er zelf niet meer uit, het veroorzaakt veel stress en belemmert mensen om verder te komen in het leven. Ook blijkt uit onderzoek van de kinderombudsman dat kinderen stress ervaren wanneer zij opgroeien in een gezin met financiële problemen. Het is een breed en omvangrijk probleem waarin veel partijen een rol hebben. Samen met deze partijen gaan we de Utrechtse schuldenaanpak verstevigen en versnellen. We maken momenteel inzichtelijk wat de opgave voor de komende jaren is, we proberen de Utrechtse situatie scherper in beeld te krijgen, we maken inzichtelijk welke initiatieven en instrumenten er in de stad zijn en waar nog (meer) interventies nodig zijn.

Maak werk van voorlichting

Tijdens de raadsbehandeling op 8 december 2016 is de motie 'maak werk van voorlichting werk en inkomen' (M2016/240) aangenomen. Doel van deze motie is voorlichting op het gebied van werk en inkomen te versterken om het gebruik van regelingen te verhogen. Hierbij vraagt u om specifiek aandacht te hebben voor doelgroepen die op het gebied van voorlichting extra ondersteuning nodig hebben. Daarnaast vraagt u de expertise van buurtteams en andere deskundigen te benutten.

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

Aansluiten op de behoefte van iedere doelgroep

De armoedemonitor laat zien dat het bereik van veel armoederegelingen hoog is, maar bij sommige regelingen nog beter kan. In de armoedemonitor was het helaas niet mogelijk om voor het bereik een uitsplitsing te maken naar doelgroepen en zo inzicht krijgen in welke groepen de regelingen wel en niet goed weten te vinden. Om die reden hebben we door gesprekken met inwoners en partijen in de stad, waaronder de Cosbo, de Armoedecoalitie en de Cliëntenraad, geïnventariseerd waar de verbeterpunten en wensen liggen om het bereik van de armoederegelingen te vergroten.

In de gesprekken komt naar voren dat iedere doelgroep verschillende wensen heeft over voorlichting.

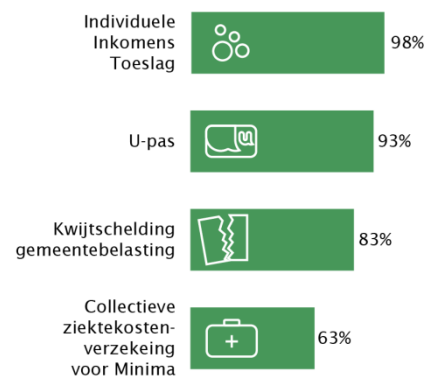
Ouderen en inwoners met een niet-westerse achtergrond zijn bijvoorbeeld niet volledig gebaat bij onze digitale middelen. Onder hen is er veel behoefte aan voorlichters die op locatie informatie over regelingen komen geven. Bij jongeren zien wij verschillen in wensen over voorlichting. Zo zoeken zij veel op internet en sociale media naar voorlichting, maar willen zij echte hulp graag op plekken waar zij zelf komen. Ook moet het moment van voorlichting goed gekozen worden, bijvoorbeeld bij de overgang naar een nieuwe opleiding.

Als we alle inwoners willen bereiken, moeten we variëteit aanbrengen in onze communicatiemiddelen en aansluiten op de wensen van de verschillende doelgroepen. De afgelopen tijd hebben we hierin stappen gezet rond de U-pas en de U-polis. Bij de uitvraag voor een nieuw U-pasbureau hebben we expliciet aandacht gevraagd voor een U-pasbureau dat meer zichtbaar is en pashouders, aanbieders en andere betrokkenen op verschillende manieren informeert over wat de mogelijkheden zijn. Dat heeft geresulteerd in een fysieke U-pasbalie in het Stadskantoor, een nieuwe website, vereenvoudiging van het aanvragen (formulier en digitaal), informatie voor maatschappelijke partners en een folder met het aanbod. Daarnaast gaat het U-pasbureau in november en december de wijk in om voorlichting te geven over de U-pas. Bij deze ontwikkeling staan we stil bij de verschillende doelgroepen en hebben we onder andere nadrukkelijk aandacht voor laaggeletterden, niet-digitaal vaardige inwoners en bewoners van een niet-westerse achtergrond.

In de communicatie over de U-polis houden we hier ook rekening mee door verschillende communicatiemiddelen in te zetten zoals: spreekuren in verschillende wijken, voorlichting op locatie, U in de wijk televisie, radio Bingo FM, social media en informatiebijeenkomsten voor professionals. Daarnaast maken we in de communicatie gebruik van inzichten uit de gedragswetenschappen bijvoorbeeld door:

- een 'strookje' aan brieven toe te voegen, waarop inwoners hun gegevens kunnen noteren die nodig zijn bij het overstappen (drempels verminderen);
- samen te werken met studenten om inwoners voor te lichten tijdens spreekuren in de wijken (studenten zijn toegankelijk);
- op 54.000 enveloppen een korte pakkende tekst te drukken zodat de brief en het onderwerp meer opvallen (dingen die opvallen trekken de aandacht);
- vaker beelden en filmpjes laten zien, vertellen hoeveel inwoners gebruik maken van een bepaalde regeling (mensen kijken naar wat andere doen);
- inwoners laten vertellen over hun ervaringen met een regeling (herkenning);
- het inzetten van een ambassadeur (vertrouwen uitstralen).

Bereik armoederegelingen

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

Het komende jaar zullen we de inzet van communicatiemiddelen verder differentiëren om ervoor te zorgen dat de U-pas, U-polis en andere armoederegelingen voor iedereen te vinden en te begrijpen zijn. Een voorbeeld hiervan is dat we in het voorjaar van 2018 voor jongeren een voorlichtingscampagne willen starten waarbij we hen op een aansprekende manier in aanraking laten komen met financiën en de hulp die er geboden wordt.

Verbeteren van hulp bij financiële vragen

Uit de gesprekken met inwoners en partners in de stad komt daarnaast naar voren dat de veelheid aan regelingen ervoor zorgt dat inwoners moeite hebben om erachter te komen van welke regelingen ze gebruik kunnen maken. Naast de regelingen van de gemeente zijn er veel andere regelingen die inwoners met een laag inkomen moeten ondersteunen, zoals zorgtoeslag en kindgebonden budget. Daarnaast wordt de aanvraag van regelingen, specifiek bijzondere bijstand, als complex ervaren. Inwoners willen ondersteuning bij hun aanvraag en ergens kunnen aankloppen voor meer informatie. Hoewel er verschillende punten zijn waar inwoners terecht kunnen, sluiten deze niet altijd voldoende aan op de behoeften.

Werk en Inkomen heeft een informatie- en adviesbalie. Bij deze balie wordt hulp geboden bij het aanvragen van bij de regelingen van Werk en Inkomen. Daarnaast is er de informatie- en adviesfunctie van U-Centraal op de locaties van de buurtteams. Echter is het voor veel inwoners niet duidelijk dat ze bij de buurtteams terecht kunnen voor financiële vragen. Zo heerst er het beeld, met name onder werkenden, dat ze er pas terecht kunnen als ze 'problemen' hebben, zoals het hebben van schulden. Uit gesprekken met inwoners blijkt dat dit hen weerhoudt om vroegtijdig een vraag te stellen, terwijl dit juist belangrijk is om te voorkomen dat de financiële situatie van de inwoner verergert en er schulden worden opgebouwd. De komende tijd onderzoeken we daarom met de betrokken partijen, zoals de buurtteams en U-centraal, hoe de inzet van informatie- en adviespunten beter aangesloten kan worden op de gesignaleerde behoefte.

Werkende minima

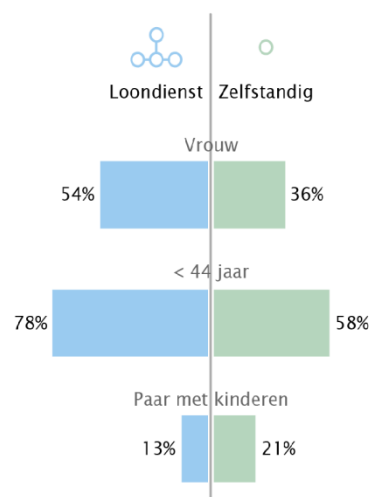
In de raadsvergadering van 8 december 2016 heeft u met de motie 'Weten wie werkt' (2016/ 214) het college opgedragen onderzoek te doen naar het percentage en de profielen van de doelgroep werkende minima en aan te geven welke maatregelen effectief zijn in de bestrijding van armoede onder werkenden.

Schets profiel en omvang doelgroep

De belangrijkste conclusies rond werkende minima uit de armoedemonitor zijn:

- *Bijna een derde van de huishoudens met een laag inkomen heeft een inkomen uit werk*
Van het aantal huishoudens met een laag inkomen is 19% in loondienst en heeft 12% een eigen onderneming. Het gaat in totaal om ongeveer 7.700 huishoudens. Dit is 5% hoger dan het landelijk gemiddelde. Na een jarenlange toename, is het aantal en het ook aandeel werkende minima in de periode 2010- 2014 nagenoeg gelijk gebleven.
- *Werkende minima zijn gemiddeld jonger dan niet-werkende minima*
Ruim 70% van de werkende minima is jonger dan 45 jaar tegenover ruim 40% gemiddeld.

Werkende minima

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

- *Grootste deel zijn alleenstaanden, maar relatief ook vaker gezinnen aanwezig*

59% van de groep werkende minima is alleenstaand. Ten opzichte van de niet-werkende minima is het aandeel van de groep gezinnen met kinderen groter binnen de werkende minima (16%).

Uit diverse landelijke onderzoeken blijkt aanvullend dat werkende minima in verhouding vaak starters zijn en vaker hoger opgeleid dan niet-werkenden. Werkende minima geven relatief vaker aan goed van hun inkomen te kunnen leven en geven minder vaak aan schulden te hebben. In vergelijking met het landelijk gemiddelde heeft Utrecht relatief minder werkende minima met langdurig een laag komen.

Inzet gericht op werkende minima binnen de Utrechtse Armoede aanpak

De Utrechtse Armoederegelingen kennen een 'inclusief karakter' en richten zich op iedere Utrechter met een laag inkomen, zo ook de werkende minima. Speciaal voor ondernemers met financiële problemen worden er informatiebijeenkomsten georganiseerd, waarbij ondernemers verder worden geholpen met hun administratie. Hierover bent u geïnformeerd in de raadsbrief 'Voortgang onderdelen armoedeaanpak' van 11 april 2017 (kenmerk 4388581). Ook bij de aanpak vroegsignalering van betalingsachterstanden waarbij schulden in een vroeg stadium (bijvoorbeeld al bij 2 maanden huurachterstand) worden gesignaleerd, is er aandacht voor ondernemers. Menzing & Partners biedt schuldhelpverlening aan ondernemers met schulden en wordt zo snel mogelijk ingeschakeld ter begeleiding en ondersteuning.

Extra aandacht doelgroep zelfstandigen en minima in loondienst

Uit ervaring binnen de gemeente en uit externe onderzoeken blijkt dat werkende minima zich vaak niet aangesproken voelen door de armoederegelingen. Ze weten niet dat ze hier gebruik van kunnen maken en de gehanteerde communicatiestijl spreekt niet aan. Het gevolg hiervan is dat zij niet goed op de hoogte zijn van voorzieningen en de weg naar de gemeente niet (tijdig) bewandelen bij een hulpvraag. Zoals eerder in deze brief vermeld, willen we de communicatie en voorlichting rond de armoederegelingen beter aansluiten bij de behoefte van de doelgroepen. Om dit goed te kunnen doen, is het nodig om meer inzicht te krijgen in de doelgroep werkende minima zelf en hun behoeften. Hier gaan we de komende periode op inzetten. Hierbij maken we onderscheid in zelfstandigen en minima in loondienst, omdat uit de cijfers blijkt dat dit twee verschillende groepen zijn. Ook intensiveren we de afstemming en samenwerking met diverse interne- en externe partijen die te maken hebben met werken armen, met het achterliggende doel om beter zicht te krijgen op de behoefte van de doelgroep.

Daarnaast geven bijstandsgerechtigden aan dat ze wanneer zij te maken krijgen met inkomstenverrekening dit regelmatig leidt tot onduidelijkheid en onzekerheid. Op dit moment onderzoeken we in G4-verband hoe we de inkomstenverrekening voor mensen met een bijstandsuitkering met parttime inkomsten kunnen vereenvoudigen en verbeteren. Het doel is om uiteindelijk meer financiële stabiliteit en zekerheid te creëren bij de doelgroep waarbij sprake is van tijdelijke en wisselende inkomsten.

De doelgroep werkende minima wordt vanaf nu in ieder geval expliciet en structureel meegenomen in de Armoedemonitor.

Effectiviteit armoedeaanpak meetbaar maken

Met de overgenomen motie 'Effectiviteit van de armoedeaanpak meetbaar maken' (2016/242) heeft u het college verzocht een indicator te ontwikkelen die de jaarlijkse uitstroom uit de armoede meetbaar maakt. De afgelopen periode heeft een inventarisatie plaatsgevonden naar de mogelijke indicatoren. Hierbij komen we tot de conclusie dat het nog steeds relevant is om een onderscheid te maken in:

- Gegevens die een beeld geven van de armoedesituatie in Utrecht

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

- Gegevens die zicht geven op het effect van de specifieke inzet in de armoedeaanpak. Deze indeling was beschreven in de notitie 'Utrecht Inclusief, Vernieuwing van de Utrechtse armoedeaanpak 2016–2019.

De armoedeaanpak in Utrecht is erop gericht dat iedereen kan meedoen ondanks een laag inkomen (participatie). We sturen niet direct op uitstroom uit de armoede, omdat we daar als gemeente niet geheel op kunnen sturen. Uit de Minima effectrapportage van Nibud is gebleken dat er groepen zijn die niet rond kunnen komen. Zij hebben onvoldoende inkomsten uit werk of uitkering met toeslagen om de kosten op te kunnen vangen. Als gemeente mogen we de uitkering niet zonder meer structureel ophogen om het tekort te dichten. We mogen geen inkomensbeleid voeren, dat is voorbehouden aan het rijk. Bovendien is het hebben van werk geen garantie dat iemand rond kan komen. Uit de armoedemonitor blijkt dat 1/3 van de mensen met een laag inkomen werkt. Voor hen is het nog steeds noodzakelijk om gebruik te maken van armoederegelingen. Onze conclusie is dat uitstroom uit de armoede geen effect is waar we als gemeente direct op kunnen sturen en daarmee geen passende effectindicator is voor ons beleid.

Omdat meedoen ondanks een laag inkomen het belangrijkste doel is van de armoedeaanpak, is vanaf vorig jaar in de programmabegroting een effectindicator opgenomen over meedoen van mensen met een laag inkomen. Hiermee wordt gemonitord in hoeverre mensen die aangeven slecht te kunnen leven van hun inkomen participeren via (vrijwilligers)werk, studie/school, sport, cultuur of in de buurt. Deze indicator sluit aan bij de algemene indicator meedoen van het programma maatschappelijke ondersteuning.

Daarnaast zijn we in aanloop naar de voorjaarsnota 2018 alle overige indicatoren (zowel effect als prestatie indicatoren) aan het herijken, onder andere naar aanleiding van de raadsaudit. Uitgangspunt daarbij is dat indicatoren een vertaling zijn van de doelen en specifieke inzet binnen de armoedeaanpak Utrecht. In dit traject kijken we ook naar mogelijk nieuw te ontwikkelen indicatoren. Bij de Voorjaarsnota 2018 wordt het voorstel ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Ondanks dat we niet sturen op uitstroom is het wel belangrijk om een beeld te hebben van het aantal huishoudens met een laag inkomen in Utrecht en specifiek ook de ontwikkeling over de jaren (in- en uitstroom uit armoede). Deze gegevens geven inzicht in de problematiek en bieden handvatten voor het aanscherpen van de inzet binnen de armoedeaanpak. Dit doen we in de armoedemonitor. De nieuwe armoedemonitor 2017 geeft het meest recente beeld. We zijn voornemens om jaarlijks een update te maken van de belangrijkste cijfers, zodat deze cijfers meegenomen kunnen worden in de bijsturing van het beleid. Waar nodig vullen we deze gegevens aan met verdiepende analyses of thema's.

Ondersteunen van mensen met langdurig een laag inkomen

Bij de raadsbehandeling op 8 december 2016 is gevraagd om een proef te starten waarin aan een deel van de aanvragers van de Individuele Inkomens toeslag (IIT) een persoonlijke intake wordt aangeboden en te evalueren wat hiervan het effect is. Het idee hierachter is dat de aanvraag IIT een aanleiding kan zijn om een gesprek aan te gaan over een financieel gezonde huishouden en begeleiding aan te bieden. Mensen onder de AOW-gerechtigde leeftijd die drie jaar of langer een laag inkomen hebben (max. 110% van de bijstandsnorm) kunnen een IIT aanvragen. Wethouder Everhardt heeft toegezegd te zoeken naar mogelijkheden om beter bereik van deze doelgroep in te passen in bestaande contactmomenten.

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

Uit cijfers blijkt dat 75 % van de IIT-aanvragers een bijstandsuitkering heeft. Deze groep is in beeld bij de gemeente en wordt op verschillende momenten in de dienstverlening gezien. We gebruiken onze bestaande contactmomenten, zoals het werkgesprek, de werk- en wijkcontactdagen, om ook informatie en ondersteuning te bieden gericht op een financieel gezond huishouden. We hebben goede afspraken gemaakt met de buurtteams over doorverwijzing van mensen die langdurig in armoede verkeren (en schulden hebben). Een extra contactmoment heeft voor deze groep geen meerwaarde.

De overige 25% van de IIT-aanvragers heeft een uitkering via het UWV of inkomen uit werk. Het UWV heeft in de begeleiding van hun doelgroep aandacht voor de financiën en activering. Er ligt nog een kans bij het beter bereiken van mensen met inkomen uit werk. Zie voor meer informatie onder het kopje 'werkende minima'.

Huishoudboekje

De gemeente Utrecht is gestart met de pilot 'Huishoudboekje' in samenwerking met de Sociale verzekeringsbank (SVB), UWV, Belastingdienst, Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Buurtteam Utrecht, Mitros, Eneco, Zilverenkruis en coöperatie VGZ. In het Huishoudboekje worden de inkomsten en uitgaven van de vaste lasten (huur, energie en zorgverzekering) van mensen beheerd. Het doel van het Huishoudboekje is om financiële stabiliteit te creëren bij Utrechtse inwoners met een uitkering en toeslagen.

Als mensen uitkeringen of toeslagen aanvragen kan het soms zes tot acht weken duren voordat deze worden toegekend. De (structurele) uitgaven zoals huur, zorgverzekering en energie moeten echter wel iedere maand betaald worden, waardoor mensen het risico lopen om meer uit te geven dan dat er aan inkomsten is. Hierdoor kunnen betalingsachterstanden ontstaan. Dit willen we voorkomen.

Het Huishoudboekje zorgt er voor dat iedere maand de inkomsten en uitgaven op orde zijn. Dat wil zeggen dat de gemeente de vaste lasten (huur, energie en zorgverzekering) betaalt en dat de inwoner een vast bedrag aan leefgeld van de gemeente ontvangt. Als de inkomsten tijdelijk niet op orde zijn kunnen inwoners een voorschot ontvangen.

Voor het Huishoudboekje maken we gebruik van de toepassing van blockchaintechnologie. Deze technologie maakt het mogelijk om op den duur de toeslagen en uitkeringen automatisch toe te kennen op basis van levensgebeurtenissen. Inwoners bepalen zelf of zij gebruik willen maken van het Huishoudboekje en houden hiermee zelf de regie op hun financiën.

De realisatie van het Huishoudboekje bestaat uit verschillende fases. De afgelopen maanden is de technologie van het Huishoudboekje ontwikkeld en in november zijn vijf Utrechtse inwoners gestart met het huishoudboekje. In januari 2018 evalueren we de eerste fase met de samenwerkingspartijen. Daarna bepalen we het vervolg.

Versterken en uitbouwen van het Utrechtse armoedenetwerk

Om nader invulling te geven aan lijn 5 'ondersteunen maatschappelijke allianties en initiatieven' van de armoedeaanpak heeft een groep trainees de opdracht gekregen om tussen december 2016 en juli 2017 uiteenlopende partijen in de stad benaderd die op een vernieuwende wijze een bijdrage kunnen leveren aan de armoedeaanpak. Vervolgens hebben zij een advies geformuleerd over hoe het armoedenetwerk verder kan worden vormgegeven.

Advies trainees

Er zijn veel verschillende (commerciële) partijen in de stad die een bijdrage willen leveren aan de armoedeaanpak. Om een duurzame samenwerking tot stand te brengen zijn, naast deze organisaties

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

die kennis, mankracht of middelen kunnen leveren, ook partijen nodig die contact hebben met de doelgroep en partijen die de verbinding tussen beide kunnen leggen. Al deze benodigde organisaties zijn in de stad aanwezig, maar de verbinding tussen de partijen ontbreekt vaak. Om alle organisaties bij elkaar te brengen is in mei 2017 een netwerkevent georganiseerd. Op het netwerkevent zijn verrassende verbindingen gelegd en zijn verschillende vervolgafspraken gemaakt.

Het organiseren van netwerkevents is geen structurele oplossing voor het versterken en uitbouwen van het armoedenetwerk. De trainees adviseren daarom actiever invulling te geven aan de makelfunctie die in lijn 5 van de armoedeaanpak beschreven staat (notitie Utrecht Inclusief). Hierdoor kan de enorme potentiële bijdrage van partijen in de stad beter worden benut. Het heeft een meerwaarde de makelfunctie (tijdens de opstartfase) bij de gemeente te beleggen. De gemeente heeft als netwerkorganisatie midden in de stad namelijk het beste overzicht van en toegang tot het maatschappelijk netwerk en kan indien nodig snel intern schakelen tussen afdelingen. Bovendien bleek gedurende het project dat een proactieve rol van de gemeente een positieve stimulans vormt voor het armoedenetwerk.

Vervolg

We zien dat er nog veel potentie zit in de samenwerking met partijen in de stad en zien dit als een volgende stap in de beweging van de armoedeaanpak. We delen de mening van de trainees dat het belangrijk is om een dergelijke makelfunctie te creëren. Het heeft onze voorkeur om dit niet alleen vanuit de gemeente op te pakken, maar juist samen met partijen uit de stad. We voeren hiervoor momenteel gesprekken. In het eerste kwartaal van 2018 informeren wij u over deze invulling.

Second opinion in de bijzondere bijstand

Bij de behandeling van de nota 'Vernieuwing armoedeaanpak deel 2' is toegezegd te onderzoeken of het mogelijk is een vorm van second opinion op te zetten binnen de bijzondere bijstand, buiten de reguliere bezwaar en beroepsprocedure om. Dit experiment moet ertoe bijdragen dat de toekenning van bijzondere bijstand als minder lastig wordt ervaren en het mogelijke gevoel van willekeur en onduidelijkheid over de toekenning wegneemt.

Om willekeur en onduidelijkheid te voorkomen zijn, in aanvulling op de mogelijkheid van bezwaar en beroep, twee instrumenten ingezet:

- De collegiale toetsing: Medewerkers bespreken aanvragen met elkaar wanneer zij inschatten dat een maatwerkoplossing nog is of twijfelen over een te nemen besluit.
- Pre-meditation: Aanvragers kunnen – voordat zij officieel een bezwaar indienen tegen een genomen besluit – contact opnemen met Werk en Inkomen om over dit besluit te praten. Een medewerker van de afdeling Bezwaar beoordeelt dan of het besluit herzien moet worden op grond van wat de aanvrager aandraagt. Mensen worden op deze mogelijkheid gewezen in ieder besluit.

Inmiddels zijn in de pilot 'Ondiep Ontregelt' ervaringen opgedaan met casebehandeling in multidisciplinaire teams (buurtteams en medewerker Werk en Inkomen). Gezamenlijke bespreking van casuïstiek vanuit een integrale benadering zorgt voor een beter begrip van alle aspecten van de situatie en de aanwezige beslismogelijkheden binnen wet- en regelgeving. Dit heeft er enerzijds toe bijgedragen dat meer en beter maatwerk geleverd wordt bij bijzondere bijstandsverlening. Anderzijds is er meer duidelijkheid bij betrokken partijen en indirect bij betrokken inwoners verkregen over de mogelijkheden van bijzondere bijstand.

Alle betrokken partijen zijn zeer positief over de ervaringen met casebehandeling in multidisciplinaire teams. Daarom is besloten al voor het einde van de pilot tot verdere, gefaseerde uitbreiding van deze

Burgemeester en Wethouders

Datum 15 december 2017
Kenmerk 4993645

teams, te beginnen op Kanaleneiland per 1 november 2017 (Raadsbrief Citydeal tussenstand Ondiep Ontregelt, kenmerk 4896097).

We ervaren dat de pilot Ondiep Ontregelt heel goed werkt en dat een second opinion binnen de bijzondere bijstand ernaast geen toegevoegde waarde heeft. Bovendien brengt invoeren van een second opinion extra capaciteitskosten voor de gemeente en een langere beslistermijn voor betrokken inwoners met zich mee. Daarnaast denken we dat er winst te behalen valt met betere communicatie en voorlichting over (on)mogelijkheden van de bijzondere bijstand.

Amendement wijkactiviteiten rond sport en cultuur voor kinderen in armoede

In de raadsbehandeling van 6 juli 2017 heeft u het amendement 42: "liever wijkactiviteiten dan onderbesteding" aangenomen. Met dit amendement geeft u de opdracht om wijkactiviteiten rond sport en cultuur voor kinderen in armoede te organiseren. Graag informeren wij u over de voortgang. Wij willen de wijkactiviteiten zoveel mogelijk aansluiten op het U-pas Kindpakket en de aanvullende samenwerkingspartners (de flexibele schil) en de sport- en culturele activiteiten die al in de wijk worden georganiseerd. Op deze manier willen wij het zo eenvoudig mogelijk voor gezinnen en kinderen maken. Het bedenken van de uitvoering van het amendement laten wij zoveel mogelijk over aan de samenwerkingsorganisaties. Wij hebben de Armoedecoalitie, Harten voor Sport, Vereniging Sport Utrecht, Sportattributenfonds, Jeugdcultuurfonds en het Jeugdsportfonds uitgenodigd om invulling te geven aan het amendement. Wij hebben hen de opdracht meegegeven om kinderen een rol te geven in de invulling van het amendement en willen dat zij vanaf 2018 wijkactiviteiten gaan organiseren. Daarnaast werken wij er aan om de middelen voor 2017 ook een bestemming te geven die past binnen de doelstelling van het amendement.

Instream in revolverend fonds voor jongvolwassenen met schulden

Op 26 september is het fonds voor jongvolwassenen met schulden gestart (kenmerk 4587359). 20 jongeren die niet binnen de reguliere schulddienstverlening kunnen worden geholpen en gemotiveerd zijn om aan hun toekomstperspectief te werken, komen in aanmerking voor het fonds. Op dit moment zijn er 10 jongeren toegelaten tot het fonds. Voor de start van het traject is ook een goedkeuring van de schuldeisers nodig op de afkoop van de schuld. Voor twee jongeren is er een akkoord, voor de overige jongeren verwachten we binnenkort een akkoord. Daarnaast zijn er nog vier jongeren gesproken, zij kwamen niet in aanmerking voor het fonds omdat de schulden binnen de reguliere Schulddienstverlening konden worden opgelost. Medewerkers van Schulddienstverlening geven aan dat de bekendheid van het fonds bij hulpverleners in de stad groeit en dat er meer aanmeldingen binnen komen. In januari verwachten we 20 jongeren in het fonds te hebben.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,